Zeitschrift: Quaderni grigionitaliani
Herausgeber: Pro Grigioni Italiano
Band: 10 (1940-1941)
Heft: 1

Artikel: Puisia bondarina
Autor: Picenoni, Erico Andrea / Picenoni, Ettore Rizzieri
DOI: https://doi.org/10.5169/seals-11753

Nutzungsbedingungen
Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Siehe Rechtliche Hinweise.

Conditions d'utilisation
L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. Voir Informations légales.

Terms of use
The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. See Legal notice.

Download PDF: 06.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, https://www.e-periodica.ch

PUISIA BONDARINA

di frär

ERICO ANDREA PICENONI — ETTORE RIZZIERI PICENONI

di Bondo, val Bregaglia

INDICE.

I. — LA NOSSA TÄRA.

1. *Bundì !*
2. *Patria.*
3. *Lan me campäna.*
4. *Al punt.*
5. *Cavloc.*
6. *La funtäna.*
7. *Al tèrmal.*
8. *Splüga.*
9. *La dumän sün l'älp.*
10. *La sera sün l'älp.*
11. *Partenza.*
12. *Zopina.*
13. *L'ägua.*
14. *Bufera.*
15. *Al camoc blänch.*
16. *Al me pomer.*
17. *La ronzla.*
18. *Lan castegna.*
19. *La cacia ä l'orz.*
20. *In cerca dla päsc.*
21. *Al cän.*
22. *Una pälza.*

II. — LA NOSSA GENT.

23. *Desir.*
24. *Pei me matin.*
25. *Fra dì e nöc.*
26. *I genitur.*
27. *La flur di munt.*
28. *Sonet per noza.*
29. *La vita.*
30. *Al cavrer.*
31. *L'avdela.*
32. *Al pasturel.*
33. *Driäna rosa.*
34. *Edüna viv.*
35. *I mort.*
36. *Al mistar.*
37. *Nostalgia.*
38. *Al bülo.*
39. *Al povar farer.*
40. *La filunza.*
41. *Sot ün pomer.*
42. *Cumpliment.*
43. *Canera.*
44. *Visiun.*
45. *Delusiun.*

III. — AL CURS DA L'AN.

46. *Lan stagiun.*
47. *La dumän.*
48. *Fin e princìpi.*
49. *Cambiament d'an.*
50. *Bunmän.*
51. *Favrer.*
52. *Al sul.*
53. *Calendamärz.*
54. *März.*
55. *Canzun da primavera.*
56. *Päsqua.*
57. *Risureziun.*
58. *Primavera.*
59. *Al pesc.*
60. *Lan vesp.*
61. *Aton.*
62. *Novembar.*
63. *Nadäl.*
64. *I agn sgolan.*

PREFAZIONE.

Chi si interessa di queste nostre Poesie bondarine, farà bene a soffermarsi sulle seguenti osservazioni: Il valore e la pronunzia delle lettere e sillabe sono quelli usuali per la lingua letteraria italiana; vanno però aggiunti i raddolcimenti dell'**a** in **ä** (sale - **säl**), dell'**o** in **ö** (loco - **löch**), dell'**u** in **ü** (uva - **üga**). Le vocali si pronunceranno brevi o semibrevi, mai lunghe; le consonanti chiare e distinte, raramente raddoppiate. Le lettere **c** e **g** in fine di parola hanno suono palatino, **ch** e **gh** invece suono gutturale L'esse semplice (s) intervocalica è sonora, quando non intervocalica o raddoppiata è sorda (rosa - sonora; sul, ros, rossa - sorda). L'esse impura sarà impurissima e suonerà come nella sillaba sc(i), eccettuati alcuni casi di sdoppiamento del nesso consonantico (res-ga)). L'accento tonico si è portato solo nelle parole polisillabe tronche e su alcuni monosillabi per distinguerli da altri di significato diverso; del resto il ritmo del verso indicherà l'accentuazione delle parole polisillabi.

PRIMA PART.

LA NOSSA TÄRA.

---

1. Bundì.

Matc ! ste sü c'al spunt'al dì;
guardè 'l sul sü lan altüra,
e pudè sempr'änch durmì ?
Fo dal letc e cun premüra !

Brigè i vos öl, digè bundì
ä lan cos' ä lan parsuna !
Er lan mata l'an da nì,
ca nu fagian lan paltruna.

Un bundì pei nos bei munt
cun nevusan, ertan cima,
ca dal sul sü tantci punt
en sclarì da l'ura prima.

Un bundì ä la nossa val
indu c'al sguärd riva pena,
e sta brüma tant fatal
scaciarà 'l sul cäld cun lena.

Un bundì pel nos löghet
mez zupä fra tantan plänta,
'l campanil sü quel motet
di fabricä 'l pü alt as vänta.

Un bundì pel nos cavrer,
ca la malga sün pastüra
svelt al guida fin dasper
i vadretc sü lan altüra.

Un bundì pei cuntadin,
ca süi cämp van ä bunura,
i cultivan grän e lin
per l'invern, stagiun futura,

Un bundì pei masteränt,
ca van prest ent lan butega,
i laùran ben gügent,
s'al padrun al sold nu i nega.

Un bundì pei viandand,
ca visìtan la valäda,
per fügì dal cäld pü grand
i s'en mess ben prest in sträda.

E bundì pel Creatur !
Ogni vita 'l banadiscia,
dal se mond al bel splendur
ai vivent nu l'impediscia !

2. Patria (Canzun).

(Melodia da E. R. Picenoni)

Una sera ben cuntent
la Bragaia 'vdeva;
quel amur ca spes as sent
fort vers le 'm tiräva.

E tüt quel ch'i vegh incä:
plän e munt e cima,
selvan, ort e fabricä
sömnian tancu prima.

I vagin stan sünt ün bänch,
pälzan giüst sta sera
e salüd, er mi nu mänch,
i cumpagn dla Mera.

Dre quel väs sünt al balcun
cun lan flur in festa,
dui öl lügian bei e bun
d'üna blänca testa.

La campäna sun'al segn:
al cor bat in fretta;
in etern quel sun sustegn
fe, sparänza e cretta.

Al ragord dal me cär Bond
's desda in val natia;
er ch'i viva in furest mond,
i a la patria mia!

3. Lan me campäna (Canzun)

(Melodia da E. R. Picenoni)

Al sun dlan campän'al santiva
'nt al mond arivand ün bel mat;
legria ent al lögh cun lü niva,
sustegn per la slata di tat.
Campäna cun vusc argentina,
sunè per la gent er pitina.

Cun vusc penetranta lan festa
clamè i fedel ä l'altar;
e cänt e l'urazium c'as presta
per l'orma e la fe sean rapar.
Campäna cun vusc misteriusa,
sunè per la gent religiusa.

Dlan volta sün cima nevusa,
indu ch'im truväva sulet,
la vusc dlan campäna cunfusa
cul vent i santiva bel net.
Campäna, fedelan cumpagna,
sunè, dasdand vusc dlan muntagna.

'na nötc lan campäna clamävan
la gent durmantäda dla val;
i fögh granda strage fagevan;
m'al Segnar sparniäv' al mortal.
Campäna cun vusc ben sunura,
sunè per bandì la sventura.

Un dì bandunand quista tära,
i cerch la me päsc sünt al cel;
la gent canoscenta c'am sära
'nt al lögh d'etern pälz di me vel.
Campäna dla me vaginänca,
sunè, ca nagüna nu mänca!

4. Al punt.

Sül drögh da la Bondäsca
s'inarca 'n punt da sasc,
i pä sur lan du riva
nu teman al fracasc.

Sot al torent spes rotla,
spes l'è 'n pragiun dal glac;
al punt intregh nu 'l penza
ä l'ägua, ni al se fac.

Ma l'ägua ca dla banda
la pass'ent ün canäl,
mulin e res'ga e fola
in möt la met bäl bäl.

Da vöia e cun pazienza
al porta i pes di munt,
seguim quel grand esempi:
servì, duver dal punt.

5. Cavloc.

'na sera da stät i palzäva
in riv' al bel legh da Cavloc,
al sul i driän piz l'induräva,
panzer intänt nivan ä roc.

La Margna, Lunghent, Salecina,
cul Largh e la Cima di Ross
fan guardia per l'ägua pitina,
c'as tröv' ä Cavloc in quel foss.

Al päscul ün toch al circonda
al legh cul se verd tüt flurì,
da l'ältra la batan lan onda
ün cräp da culegium guarnì.

Da gembar e larasc as muenta
ün busch cunfinant l'ältra pärt;
as sent ün ulcel c'as lamenta,
dal dì sciüna prest l'últim quärt.

La sträda nu toca la riva,
nu ruina l'idil natüräl;
l'Orlegna cun ägua sci viva
la passa per 'n áltar canäl.

Du vegnla quel ägua blaveta?
chi tegn chilò l'ägua farmä?
Nu 's ve da nagünan valeta
'nt al legh enträ l'ägua e passä.

Solenna la quiete la regna
e som' interota d'ün pass;
'na gügia cun cià 'na nuspegna
salüda 'l turist di lögh bass.

'ntal legh as asplegla 'na nüvla
ligera passand sur i piz,
e 'na muntanela ca sciüvla
nu tem al passant ca va driz.

Ma guärda dasper la cascina
la malga dlan vaca e di böv,
cun müg, cun sampoin e brunsina
cun set vers al legh iss' as möv.

La quiete dal lögh l'è sciünäda,
al bev al bastciam cun vigur,
la mandra nei stäval manäda
l'è prest da cager e pastur.

Intänt al bel sul dre lan cima
scumpärs l'è, pö scür vegn la val;
lan stela 's rimiran scu prima
al sul in quel legh da cristal.

Pö mi bandunand la cunträda
vers Bond som andatc silenzius;
gügent turnarà 'nt la valäda
cul legh da Cavloc delizius.

6. La funtäna.

Dasper ün legh nasc 'na funtäna
in fra dui sasc ent ün cantun,
alegrament fo dla se täna
la vegn äl cler e per dal bun.

« Oh, che plager », la disc cuntenta,
« sot tära l'era fred e scür;
i vegh la riva tüt ridenta
cul sul ca splend dal cel bel pür.

Lan flur, lan erb' in mez lan plänta
ler am cumpagnan sül me viag,
muschin in gir, 'n ulcel ca cänta
chilò 'm divertan. L'è ben mag?

Intänt nu corr cun gran premüra;
ma dre quel mot da nir i sper
ün largh torent, ca val, planüra
e vigh bagnand i riv äl mär.

I guarnirà cun la me scüma
e punt da sasc e punt da len,
e portarà barcun ca füma,
ä tanta gent farà dal ben. »

Inscia la baita la funtäna,
fagiand proget per l'avenir,
scü giuvantü fidenta, väna,
ca nu cagnosc mondiäl suspir.

La cüna toca spes la fossa:
al grand gigant al mör pitin,
divora 'l legh funtäna nossa
a quatar pass da quel üscin.

(imit. da T. Gautier)

7. Al tèrmal.

Ent al busch da Plän da Corn
i è cumess ün gravus scorn;
ä quei bugar, quelan pläga,
füss dai dä pevräda päga.

Al termlun, ün fis vel segn,
l'an privä dal se impegn,
l'an bütä fra lan urtiga
per dä spass ä lan furmiga.

Gran vargogna di vos fac
da violä 'l post dal termlac;
sacrosant quel punt dess stä
in etern senza 's müdä.

Iss' tucä t'è simla sciort,
stä tarä là cufa'n mort;
longa, bela l'è la storia
dla nascenza fin sta gloria.

Al Gianin sü dla Bragaia
t'a sbozä d'ün bloch da vaia;
circundä da fort bindei
t'a 'l sar Giacian sü da Sei.

Al farer cul picapreda
t'an plantä dasper la sträda

per fä guardia sul cunfin
e stä ferm sü quel motin.

Quel cunfin dre bun parer
sanziunä dal güdasc Scher,
fit fissä tra val latina
la Bragaia e l'Engadina.

Tantci agn cun cor da fer
statc fedel äl te duver,
polvra, plögia, nev, tampesta
en crodä sü la te testa,

Cuntroland i car cun vin
e ältar genar senza fin,
lan caroza, car da posta,
fan tramlä dal legh la costa,

Rimplazä da növ mutur
cun gran lüsso, che rumur,
i pedun, quei sün careta
cagnoscevan la te cretta.

Iss' pür guärda vers dumän,
t'è tratä scu 'n misar cän,
slonga pür al col vers sera
nu vet gent cun buna cera.

Dlan du val, sü ser landama,
sül se post al termal brama
da stä driz ; cun cler güdizi
rimatel äl se servizi !

Erico

8. Splüga.

Sünt ün mot sta 'na cäseta,
ca nu poss mai dasmancä ;
er dla prima giuvantüra
quei bei dì ca i a passä.

Tüt inturn ä cäsa e stala
la campagna as dastend :
ün buschet, bei prä cun päscul
e dal legh la vusc as sent.

E d'invern cun nev e bigia
sü quel mot i 'm vegh fäncet
cun me bab e cul vel bärba,
da la cäsa i era 'l folet.

Al ragord dinura 'l desda
dal paìs al mäl supì,
e l'orma mia trista penza :
O 'l bel temp sci svelt svanì !

9. La dumän sün l'älp.

Giò 'l bass i dorman änca,
ma già da ros'e d'or
al sul lan cresta blänca
dì munt sclarisc da cor.

Pastur, lascia 'l durmì,
salüda 'l sul : bundì !

Al latc dè cià, lan vaca !
I stäval pö lascè,
s'al pästar av dastaca,
Sül päscul driz andè.

Bun' erb'alpina in flur
godè pel corp vigur !

Turist, insci ä banura
sün l'älp rivè güvland ;
vers ciman superiura
i pass volgè cantand :

Bun'aria e sanità
süi munt ognün godrà !

10. La sera sün l'älp.

Guardè di munt e dla val
al sul ben prest as ritira ;
Guardè sün päscul e prä
longa sumbria 's rimira.

Al sul banduna 'l nos tetc.
Oh, cus' ch'i en ross i vadretc !

Guardè giò in riva 'l nos legh
as ve 'l bastciam nì vers cäsa ;
santì brunsina e sampogn
e i müg dlan vaca ben tesa

cui güval dal pästar ca corr :
tüt fa gran ben äl nos cor .

Süi munt plän plän as fa nötc ;
Signur, sü l'älp fa ben veglia !
Guardè 'na stela già lüsc
e 'n sdrap fra nüvlan la sceglia

pe 'vdè sün l'älp al pastur.
Scu stat, ti stela d'amur ?

Santì, benissim, la disc,
infin c'al Sègnar am cüra
e cert er tüt l'ünivers
al guärda cun gran premüra.

Cär Bab dal Cel, cüra tüt !
Amiga Stela, i't salüd !

11. Partenza.

Oh Patria! cul fazöl spiagä
i 't doi al driän salüt;

i pass vers l'estar i a vultä;
ma nu 't bandun dal tüt.

E 'na cunträda dre quei piz
's prasent' ä la me ment:

Splendur süblim pü grand ün zigh
l'a quela val dadent.

Malinconia, pes dal cor,
cantä nu 'm lascia frisc,

la torbla fort ün sömi d'or.
« Suspira e brag », l'am disc.

L'è sempr' inscia cur c'as va
davent dal lögh di vel;

partend ognün sacrifica
parent, paìs e cel.

Anca 'na volta i guärd la val,
i prä, i busch, i munt

e sura 'l cel cler scu cristal
e sot al vigh e 'l punt.

Tüt quist svampisc iss' di me öl,
al cor as völ farmä.

Alegar sta! Sü, venc stu döl
e spera da turnä!

12. Zopina 1924.

As propagäva la zopina
pel salvanor, cumpagn ben slät,
sü qualcan älp, su vers Barnina,
ai driän d'aùst sül bel dla stät.

« Sciuri padrun, 'l cunvegn fügì
cul vos bastciam da stan altüra »,
al nos cager s'a fatc santì,
e quel cunsei prumet tortüra.

Seguend l'avis, ma mälgügent,
statc apruvä da la regenza,
sül viag lan brüna tancu 'l vent
pei vigh la filan cun cadenza.

A Plän da Corn ün «halt» vegn fatc,
i pästar fan marenda in füga;
ün pär masser intänt an datc
äl se bastciam pastür'ä Splüga.

La malga l'è Cadlegh schiväda,
da quel löghet cun tantc masser;
nu i comda guära sta passäda;
saran pö scort pel se master?

E Gian e Togn cun vusc alzäda
la sia digian: « Guai äl mond
sa capitass in sta cunträda
la cazra zepra ciä da Bond!

Nagiün da quendar nu visär,
ca passa inciö 'na malga infeta?
E volan eir sü Splüga stär!
Am l'avdarà pür trop ben sleta. »

La sera in plaza, mai deserta,
definan giò pel salvanor
vers Lunghent pastüra zärta;
ma cävra e bech a se güst corr.

Sü l'älp vagina dai masser
l'ospit malign prest as palesa,
e svelt l'è cors fatal panzer:
« vè la zopina, la brüt ofesa. »

Ma da Cadlegh lan se cävreta,
cundüda dal divin Pastur,
dasper i albergh, cimand l'erbeta,
dal mäl isdäda sü lan flur,

Quei bun vagin, bräv älpadur,
turnand sti messager da Splüga
cui pä infet e 'n boca müga,
an giü la malatia er lur.

Ma ste dalonc, sa nu vulè
la zopina in stala vè!
Nu l'è änch nasciü quel testa fina,
c'al germ estirpa dla zopina.

Erico

13. L'ägua.

Fortüna pel paìs la porta
la plögia ca vegn giò dal cel,
e 'ndu c'al destin ai fa scorta
er l'ägua ca corr nel riäl.

Cul merit dla plögia lan pläntа
la cämpan scu gent ed arment,
sucomban senz'ägua corenta
pel süc tütc i essar vivent.

Cun plögia er l'aria 's fa fresca,
pel corp gran salüt e ristor;
i è vita, i è cacia, i è pesca,
in riva da l'ägua ca corr.

E l'ägua ca corr, le la passa
funtänan, riäl, legh e torent,
la riv' ent al mär in gran massa
e ziva la turna cul vent.

Frescheza dürant lan calüra
as porta la plögia crodand,
per päscul, per selva l'arsüra
la cessa e 'l busch as fa grand.

Al Segnar ca möv quista roda,
sea lode ca l'ägua l'a fatc;
cun ägua ca corr e ca croda
la vita dal mond as a datc.

(imit. da P. Déroulède)

14, Bufera,

Ent al busch sü vers muntagna
la bufera strage a fatc;
biäran plänta forta e stagna
l'en truncäda da sparfatc.

Larasc, pign cun cim' ä tära
per l'umän desulaziun;
ma pü in sü, salvä dla guära,
stan drälz, zondar, giüp, teun.

Sül taren sdraiä scu levra,
sul cäld godan, cel saren,
e nu bragian mort cun fevra
i vagin pü grandc giò 'l plän.

I 'm rivolg ä 'n pign daspera:
« Fort cumpagn, rastä in pä,
guärda i fatc da la bufera;
meiar sciort l'è bass rastä. »

« No », raspond superba cima,
« tema pel cumbatiment
cun bufera, nev, pruina
nu 'm cagnosc in brich mument !

Mai strisciä scu servil' orma
l'è 'l nos sen, al nos panzä;
quel paltrun lassü c'al dorma,
mi nu viv cul co sbassä ! »

15, Al camoc bländ.

Ent 'na rära valäda fluriva
dlan scuserla scu nev al vastì;
in mez simla beleza festiva
ün camoc bländ passäv' i se dì.

Al grand spirat di munt protetur
al cüräva quei lögh tütc in flur.

Ogni boca da gent dla cunträda
s'esprimeva cun ditc misterius:
« La sarà la se sciort disgraziäda
dl'imprüdent casciadur baldanzus;

maladì, s'al vess giü l'ardiment
da mazä quel prezius ornament ! »

Pür ün scroch caciadur fa scumessa
da purtà giò la val al stech bländ,
nu badand la minacia prumessa
cunt ün pugn la cunferma sül bänch.

« Ma ragordat, per quel ca ti fa,
in etern maladì ti sarà ! »

Quist sfaciä passa spert la val strecia,
indu pälza pacifich l'arment;
tend la corda da l'arch, met la frecia,
töl la mira: da colp, ma putent,

quel ordign sgola driz vers al mol
e culpisc al camoc ent al col.

Al culäva fo 'l sangh dla farida,
tüt la tära dinturn l'a tramlä,
lan flur blända l'en tüta sparida;
da quel sangh la scuserla sbroflä,

la se büscla diventa bel rossa,
sta tenciüra fin issa la mossa.

L'om süperb va per tö la se preda,
nu la tröva dasper, ni dalonc:
al guardiän dla muntagna müdada,
fa sparì corp e l'orma scu 'n fonc.

Scumpariva cun stu rär camoc
fo dla val la ghirlanda di troc.

Mia poch stramortì d'ün täl giöch,
quel bun gäst fa riturn vers la baita;
traversand val e busch, spondiv lögh,
vers la nötc sünt ün cräp stand in guaita,

sbaglia 'n pass, al s'è smerg, e
[pö 'l disc:
« Al castigh m'è rivä dre gavisc ! »

Quantci spàdal guarnisc la scuserla
cun brunsinan in ross quantità;
ma la disc sanguinäda la ferla:
« Caciadur, l'è 'l ragord dla viltà ! »

La parävla di temp vel persist;
m'al camoc quel tüt blänch pü l'esist.

Erico

16. Al me pomer.

Al me pomer äl cler dla lüna
am mossa la se plänta brüna;
l'aton cun vent e fred e glac
rubä 'l vastì l'a da sparfac.

Ai töl er l'om la se materia
per aumantä lan se miseria;
guardè la plänta senza früt,
però la vita l'è 'nt i büt.

Al sömnia già dla primavera
e sot la rüsca sia nera,
al süch in sü dlan risc as möv,
as penza già vastì da növ.

Al tenta tütc i agn da vöia
da nì rich cun pom e föia;
e fin c'al cämpa da cor bun
gügent al giüd'al se padrun.

17. La ronzlina.

La giuvna ronzlina
d'ün nigh sü la tor
guardäva temiusa
sgolä lan se sor.

« Curasc », disc se mama,
« sü, slanciat äl vent,
ben largh brisch lan äla
e l'aria ben sfend. »

Ripet la ronzlina:
« ma l'è trop prafond !! »
« Nu tema nagota »,
la mama raspond.

« Er mi da pitina
dal campanil alt
cun slanc som bütäda
'nt al vöid cunt ün salt ».

La pita ronzlina
la brisc l'äla äl vent,
nu tem pü l'alteza,
la sgola davent.

Che bela surpresa;
la sgola dal bun
inturn la baselga
e cunt i ronzlun.

Pö le cun se mama,
cun frär e cun sor,
dal Segnar la lode
i cäntan da cor !

(imit. da Dalembert)

18. La castegna.

a) La ricia.

La me testa cui se spin
fort la fura chi la squicia;
i a ben ältar che ricin,
ma l'istes i'm clam la Ricia.

Pung ä sangh, net i 'l cunfes,
chi c'am toca, c'am mulesta,
er chi senz' al me parmes
am völ rumpar la me testa.

Cur cla cega 'l sul am töl
e d'aton süi munt al fioca,
doi castegna ä chi c'an völ,
sa mi Ricia, brisc la boca.

b) La farüda.

Cur ch'i boi giò la pignata
e cla brontula somessa,
gir e bal tancu 'na mata,
barbotand inturn me stessa.

Pö fümand cun vöia degna
sü la mesa vegn godüda;
da cognom i som Castegna
e da nom i som Farüda.

La me pell pür trop l'è nera,
nu 'm fagè per quist 'na colpa;
l'aparenza è manzonghera,
giò la pell vè blänca polpa.

c) Al brascher.

Un curtel iss' m'a farì
sü la testa, sul cirvel,
la me vita espon er mi
ent la flama d'ün furnel.

Tra vampäda e cun gran slop
in padela gir scu 'l vent,
i 'm rustisc, nu bäd nagot,
perd la pell, sot som lügent.

I a 'n udur e di pü sän
e pö 'n güst e di pü rär,
poss scaldä fin i te män,
e 'n bun päst fat cun Brascher!

d) La castegnaseca.

I som l'anda dlan castegna,
mägra e smorta cuntadina;
i a perdü la me pell liscia
sünt ün ciüch da la cascina.

E s'im guärd ent ün'ägueta,
vegh 'na facia seca e düra;
pär cla digia: l'essar vela
l'è 'na trista secadüra.

Sü, decidat, salta svelta
in pignata, ti veleta,
ca s'at manga 'na matina,
ti diventa 'na giuvneta!

19. La cacia ä l'orz.

Un famus caciadur dla valäda,
ün täl fidigh nu 's tröv 'in giurnäda,

e 'n bel om travarsä, ma pitet,
l'era Indrea Piznun di Pignet.

Düna svelt dai dai al caminäva,
fadigä ni stäncal mai as l'avdeva;

'l veva 'n pä tancu quel di camoc:
l'è passä minca cräp, minca troc.

Muntanela ni camoc nu fügiva,
s'al Pignet cul slupet ai seguiva.

Ma l'an miliotcentsesciantaset
l'a sbranä l'orz set aiot per dispet;

E 'l Pignet al trumbun in män bränca,
va cul fì. A quel orz al fitc nu mänca!

In poch temp i rivan sü Sascfurä,
ent la bait' al pastur s'è sarä.

« Quanti pegor ga l'orz già sbranadi? »
« Mi so nient, le go minga cüntadi. »

Proseguend al viag quas'in bräncun
i rivan vers Cengal sui Cantun,

Ed i ussärvan fra mez'na buschina
poch dalonc 's mövar qua' selvagina.

Caciadur, curasc in stu mument,
e pulz franch e cun öl ben atent!

Chilò 'l fì s'è tirä d'üna banda,
al se bab s'è purtä vers la ganda,

e dre 'n cräp l'a splanä 'l se trumbun:
fo dui colp, ca rabomban scu 'l trun.

L'orz cun quel improvisa scotäda
al banduna cunfüs la se gnäda.

'n ältar colp e 'l la stend sü quel bälz,
m'al rudäl' e 'l sparisc ent i drälz.

Intänt c'al caciadur, ä tüt pröva,
quel orzat al cerca, ma nu 'l tröva,

(— ent 'na trona fra i boc l'è sparì
quel orzat e truvä l'è pü nì —)

Sü pel cräp, cun ün po d' tremblaräla,
al giuvnet cun gran rüg in canäla:

« Bab, sül fil, ün ältr'orz biär pü grand,
cul pel driz al tärac sta sgraffand! »

A quei sbrag, al bab spert, ma cun flemma,
ä quel orz al ragala du gemma;

e senza tanci e grandc cumpliment,
tupicand croda quel gross arment;

E pastand brävament la se gnüca,
rac e fred as ferma sün 'na ciüca.

Da Laret e da Lera i canoscent
pel trasport da l'orz vegnan gügent.

Imbelì da flur portan sta belva
fin ai Crot da Bond dasper lan selva;

Bun rinfresch ciapan dal caciadur,
varian sciopa d' vin godan d'ün sciur.

Al Pignet cun sta cacia 'l mazäva
in Bondäsca i driän orz dla valäda.

Erico

20. In cerca dla päsc.

S'a subalì l'an vel trentot,
l'è giü 'n an rich da sfida,
l'a scumpiliä i popul ebot;
da quei quatar gäst la lur grida [1])
per intänt nu tröva solüziun
e 'l nuel trentanöf in funziun
nu 's mandarà terur, angoscia....

Da stu mond simlan mägra früa,
c' la radio quinta tantc ratai,
e portan tristan nova in stüa,
l'è miseria d'umän bagai.
La bela päsc risplend sagür
for' di nos patriotich mür
ent quei paìs plen da garbüza.

Di cämp la gent tant contürbläda
nu po 'n päsc godar i se früt,
al nirà fatc vitäl' müdäda:
metar fin ä quei spirat brüt
che an la grotesca pretenziun
cun l'ärma in män d'as fä ragiun;
ma riturn fagess al dilüvi!

Forsa ca inura dal fondüm
da tantan züca ben sparida
l'univers cambiass al custüm.
L'ältra stirpa, meiar flurida,
l'era növa dess per edüna
la päsc: la pü granda furtüna,
quasi d'as truä in paradis.

Da quel plövgiun la se ripresa,
niänch da di', sempr' as völ rafä
di bun e di slät lan pretesa
e minc' ün fagia cul se flä
sünt al se fond, sünt la se plaza
d'ünì la gent da tüt lan raza,
er post e blozgar füss per tutci.

Gran valur l'a l'inteligenza,
sa l'umän al la sa druä:
la sclerisc ben tüt lan vertenza
dal mond cl'è tant ingardiflä;
ma dür cun dür nu fa bun mür,
molta framez, ligan sagür,
cler: l'amur fratern per la päsc!

Erico

[1]) I quattro capi di governo a Monaco 1938 ed il loro trattato (grida).

21. Al cän.

Sünt al Mot nossa vagina
vevla 'n cän, ün bun salter,
ent 'na vest ün po nerina
cul se bub, tancu 'l favrer,
sgurantäva lan cävreta
fo di prä cimand l'erbeta.

Dla cadena 'l cän spragiunan,
vers mez giügn, i nos vacher
la cascina tütc bandunan
cun insemal quel cavrer;
chi cun gerl, chi cun campac
van äl busch e dan di brac.

Quel cänet girand la cüna
udurä l'a vargot rär,
e l'a giü la disfurtüna
d'imbocä quel bunbun mär;
svelt al riva dla padruna
e clamand agiüd s'impruna.

Stramortida quista mata
da stu spass tüt improvis,
ve dal cän vers cel lan pata
pena dac da lü l'avis.
Povra bestcia, che sentenza,
poch minüt da suferenza!

Al se flä ralenta l'onda
pel bacun di pü fatäl
tüt dastrac sü per la sponda
l'è sgolä fra i se mortäl,
e sparisc cul fedel Valdi
ün levriere di pü baldi.

Sü la forca l'inventur
dla strichnina velenusa!
Er äl gäst cul se valur
da bütä quela priglusa
droga in morz ä Pläu da Corn
per lan bestcia fä täl scorn!

Erico

22. Üna pälza.

Chilò 'm ferm e foi 'na pälza
in sta selva umbragiäda;
l'è dlan flur da tüt stan plänta
l'aria fresca, parfümäda.

Sot i pä cänt' un' ägueta
di bei dì da primavera;
bèlan primla e margritina
i 'm salüdan er sta sera.

Dapertüt la vita pulsa,
al flürisc tüt la natüra.
E per ti l'è già sparida
la te prima giuvantüra?